

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Nucleus Practici Tractatus, De Legibus

Marchius, Ewald

Coloniæ Agrippinæ, 1660 [erschienen] 1661

Cap. XVIII. An Lex humana præcipiat omnes act[us] virtutu[m], & an se
exte[n]dat ad act[us] inter nos

urn:nbn:de:hbz:466:1-42256

utrumque forum dicitur pertinere. Ita Wiggers in 1, 2 q. 96. art. 2.

CAPUT XVIII.

An Lex Humana præcipiat omnes actus Virtutum & an se extendat ad actus inter nos?

Conclusio D. Thom: hic 1, 2. q. 96. art. 1. Nulla est Virtus, de cuius actibus, Lex Humana præcipere non possit; non tamen omnes actus omnium virtutum præcipit. Prior pars probatur, quia omnia objecta virtutum possunt aliquando ad bonum commune servire, & referri, videlicet aut immediate aut saltem mediate, quia vel directe & per se, ad conservationem bonorum communium faciunt, aut, certe conducunt ad bonam disciplinam, per quam subditi continentur, ut commune bonum Justitiæ, & pacis inter se conservent, quia plurimi actus virtutum in particulari fiunt absque humana Lege, qui etiam non referuntur ad commune bonum, sed propriam vel amicorum salutem; neque convenit etiam; quod Lex humana præciperet omnes actus omnium virtutum, quia hoc tam parum congrueret Humanæ infirmitati, quam velle prohibere omnia propria vitia; Quare sicuti satis est familibus legibus, quod prohibeant pœnis, illi delicta

delicta quæ tranquillitatem Reipubl: & ci-
vium perturbant, & alia quædam, quæ pro-
pter gravitatem suam, solent aliquando Di-
vinam provocare iram, sic ut propter illa de-
leantur subinde Regna & Provinciæ, licet
ipsa, per se proxime, non perturbent speciali-
ter publicam pacem (ut sunt ea quæ commu-
niter dicuntur peccata contra naturam) Ita
quoque iisdem Legibus sufficit, quod præci-
pianc illos virtutum actus, tempore & loco
qui necessarij sunt, ad communitatis conser-
vationem, & subditorum tranquillitatem.
Verum controversitur, utrum Lex Humana
possit se extendere, ad actus internos, sive
virtutum, sive vitiorum, eos præcipiendo
aut vetando. De Lege civili, hoc imprimis,
pro indubitato tenetur ab omnibus, quod
non possit, illa sese, ad actus internos exten-
dere, quia immediatus & proprius ejus finis,
in tranquillitate, & pace externa consistit,
quæ ab exterioribus pendent, non ab inte-
rioribus. Quare præcipua restat difficultas
de Lege Ecclesiastica; cujus est cura, bonum
spirituale, & hominem dirigere, in finem su-
pernaturalem, quæ potissimum dependent,
ab interioribus; unde & Doctores satis con-
veniunt; posse Ecclesiam indirecte præcipe-
re actum internum, quatenus scilicet exter-
nus

aus, quem præcipit, sine interno fieri non potest, & ita, indirecte præcipit internam attentionem, quando præcipit Preces Horarias quæ ut vere preces sint, non possunt fieri absque omni actu interiori. Sed dissident Doctores, utrum possit Lex Ecclesiastica, aliquid quem actum internum per se, & seorsim, quatenus pure & mere internus est, præcipere aut vetare, v. g. actum Orationis mentalis, absque ordine ad opus externum, aut vetare internam cogitationem dissensionis ab Articulis fidei.

Partem affirmativam docet Adrianus quodlibeto 8. Glossa in Capitulum cogitationis de Pœnitentia dist. 1. & quidam alij.

Verum, negativa sententia est probabilior quam tenet D. Thom. q. 91. art. 4. ubi explicitè docet, non posse homines ferre legem, de interioribus motibus, qui latent, sed tantum de exterioribus, qui apparent.

Idem docet Sylvester verbo excommunicatio n. 2. Navarrus in summa cap. 27. & in Capitulo cogitationis de pœnitentia dist. 1. & alij plures

Fundamentum præcipuum D. Th. & aliorum est, quia humana Jurisdictio, non potest ferre Leges, de actibus, de quibus non potest judicare, nec punire, Patet hoc ex Philosophia

lib. 10. Ethicorum, cap. 5. ubi docet Potestatem Legislativam, necessario debere conjunctam habere Potestatem coactivam, quia scilicet alioquin esset inefficax, & proinde inutilis, unde non potest homo legibus præcipere, quæ vindicare non valet; si fiant, non vindicat autem, nisi mediante judicio; ergo poterit Lex humana versari tantum circa illa quæ potest homo judicare, atqui non potest homo judicare de actibus mere internis; Et proinde neque illos punire, ergo per consequens, nec poterit Humana Potestas qualiscunque, de talibus ferre leges. Actus enim mere interni, sunt omnino extra cognitionem Humanam, & ideo Judicium de illis Deo relinquitur, homo enim videt ea quæ patent, Deus autem intuetur cor ut habetur 1 Reg. 16. Wiggers hic art. 3.

Notandum, vero duplex esse occultum, unum, scilicet per se tale, quod suapte natura omnem cognitionem & probationem apud Homines, excludit, ut quæ solâ mente & voluntate fiunt, alterum vero, esse occultum per accidens, quod sua quidem natura, cadit sub cognitionem humanam, & consequenter, natura sua, probari potest, & judicari ab homine, sed quia nullo altero præsentem, factum est, hinc ejus contingit deficere cognitione

nitionem & probationem. Quando ergo dicitur, quod Ecclesia, tantum de manifestis & non de occultis iudicet. Intelligendum est de occultis, quæ suapte natura, fugiunt humanam cognitionem, & probationem. Ira, aut nec habeant actum aliquem comitem, per quem tanquam effectum, aut signum, cognosci & probari possint, nam alioquin de occultis tantum per accidens, vel quæ habent externum signum conjunctum, potest Ecclesia, & humana Potestas iudicare, non quidem iudicio aliquo, quod ab homine fertur, per formam particularis sententiæ (ad hoc enim requiruntur testes sive probationes in particulari) Sed iudicio, quod fertur per formam Legis, quando scilicet, Lex per seipsam infligit pœnam delictis, v.g. excommunicationem; ipso facto incurrendam; aut aliam censuram, quia sicut, Lex illa est quædam generalis sententia, ita satis est, quod etiam materia, circa quam versatur, in communi, & per se, cadat sub Humanam cognitionem & probationem, quamvis per accidens, aliqua in particulari lateant; & dicitur huiusmodi pœna, latæ Sententiæ, quia per ipsam Legem fertur sententia & pœna infligitur. Ita *Wiggers in 1, 2. q. 96. art. 3.*